

ZDRAVÍ V ZEMÍCH EMRO A PRÁVNÍ REGULACE NEZDRAVÝCH VLIVŮ

Autoři z O'Neilova Institutu pro národní a globální zdravotní právo (O'Neill Institute for National and Global Health Law, Georgetown University, New Jersey, USA) a z Regionální úřadovny WHO pro východní Středomoří v Káhiře (Eastern Mediterranean Regional Office – WHO EMRO) ve svém článku uvádějí, že zdravotní stav ve státech EMRO (Eastern Mediterranean Regional Office) je ovlivňován vysokým konzumem tabáku, nezdravou stravou, fyzickou inaktivitou a škodícím užíváním alkoholu. Jsou to klíčové rizikové faktory hlavních nepřenosných chronických nemocí (NCN) v regionu: kardiovaskulárních, rakoviny, chronických plicních nemocí a diabetu. Spotřeba cukru a soli je zde značně vyšší než ve většině zemí světa a průměrná spotřeba transmastných tuků, která se v mezinárodním měřítku stabilizovala, má ve východním Středomoří nejvyšší vzestup. Pandemii NCN stimuluje globalizace, liberalizace obchodu, přeshraniční marketing a reklama. Zvyšuje ji dostupnost potravin s vysokým obsahem nasycených tuků, soli a cukru a s nízkým obsahem polynenasycených tuků a vlákniny. Navíc je v mnoha zemích nedostatek ovoce a zeleniny. Také nedostatek příležitostí pro fyzickou aktivitu a vzestup práce založené na počítačových technologiích bez tělesné práce přispívají k sedavému stylu života a vytvářejí obezitogenní prostředí.

Podstatná část článku je věnována aplikaci legislativních a podzákonných normativů k potlačování zdravotních rizik a uvádí zkušenosti s regulací nezdravých faktorů. Argentinský zákon z roku 2013 omezil obsah soli ve vyráběných potravinách. Průzkum nutričních údajů na obalech v řetězci supermarketů poté zjistil, že hladiny sodíku jsou pod legislativními limity u 15 z 18 potravinových skupin. Také daňová politika může být vysoce efektivní. Rok po mexickém zdanění cukrem slazených

nápojů jejich nákupy poklesly o 12 %. V Maďarsku dva roky po zavedení daně stanovené s ohledem na veřejné zdraví (zdanění nezdravých produktů vč. slazených nápojů, solených svačin a džemů) prodej zdaněných produktů klesl o 20–30 %. Během prvních čtyř let daně generovala 61,3 bil. forintů (cca 219 mil. USD). Zdanění bylo nákladově efektivní, snížilo spotřebu nezdravých potravin a nápojů a zvýšilo příjmy určené pro programy podpory zdraví a sociální programy.

Proti zdravotně legislativním opatřením se obvykle objeví silný lobbying z průmyslové sféry. Komise pro civilní službu a ministerstvo zdravotnictví na Filipínách proto vydaly nařízení, které zakázalo vládním úředníkům komunikovat s tabákovým průmyslem a uložilo úředníkům podávat zprávy o každém případě vměšování tabákového průmyslu. Potravinářský průmysl používá podobné strategie proti zákonům na ochranu zdraví a často intenzivně lobuje u úředníků veřejné správy, aby se vyhnul navrhované regulaci. Administrativa George W. Bushe podnikla agresivní kroky, které podlomily účinnost Globální strategie pro výživu, tělesnou aktivitu a zdraví (pozn. red. – dokument WHO) a podílely se na odstranění návrhů na právní, fiskální a jiné závazné instrumenty působící na NCN.

EMRO ve spolupráci s O'Neilovým ústavem připravují návody k využívání právních regulativů pro zlepšení zdraví populace. Budou využitelné nejen ve státech východního Středomoří.

Gostin LO, Abou-Taleb H, Roache SA, Alwan A. Legal priorities for prevention of non-communicable diseases: innovations from WHO's Eastern Mediterranean region. Public Health. 2017 Mar;144:4-12. doi: 10.1016/j.puhe.2016.11.001.

Jaroslav Kríž